

Meie Aeg

№ 11 1938

Enne talve

Taevas on madalale laskunud. Suured hallid pilved ripuvad seal nagu rasked kardinad. Ähvardavatena, süngetena sammuvad need tinahelgilised hiiglased üle laotuse. On sügis — rõhuv, ängistav aastaag, millal inimenegi tundub nii väike, jõuetu.

Vaata, kuis kihutab vinge sügistuul pilvi, neid hiiglasti. Nagu hallid varjud liuglevad nad, et koguneda ja saada võimsaks tormipilveks. Jõuliselt loobib tuul suuri tarretanud külmi piisku vastu akent, krabinal veerevad need mööda ruutu, mööda seina alla.

Veelombid läigivad siin-seal. Ja vahel vaatab ka kurva päikese kahvatu pale läbi pilveprao, ja sa näed suuri kristallpuhtaid pisaraid juba närtsima löönud rohuladvus.

Veel hoiab mõni puu krampplikult omi lehti, purpurkuldse sügisrüü viimseid hilpe. Kuid tuuleiil, halastamatu, tirib neid viimseidki. Hooti nagu meeletus vihas painutab ja pillab ta paljast latva ja rebib raagus oksid.

Leheräbalad vedelevad maas, nii metsas kui pargiteel. Porri on tallatud neist mõnedki — need möödunud hiilguse jäänused.

Vaikinud on kevade rõõmsad salapärased sosinad, suve laulud ja sügisesed sahinad. Kogu loodus laulab oodi talvele, kurba viisi surmast, tardumisest ning kustuvast elust.

Raske on näha loodust nii paljana ja tühjana. Millal kaetaks surija maa puhta pehme lumelinaga?...

Aga aeg on seatud igale asjale. Kord lõpeb ka talveootus. Pikkamisi pudeneb pilvist alla ilusais vormides lumeräitsakaid, kattes palja, tardunud, korpas maakamara.

Aastast aastasse on kestnud see ringkäik. Kevadel hurmav ärkamine, suvel jõuline küpsemine, sügisel lõikus, ja jälle talv — surm! On möödunud aastaid kümneid, sadu, tuhandeid — ikka on olnud sünd ja surm ning jälle uus ärkamine ellu, ja nii kestab veelgi...

Aga inimene, kuidas on sinuga? Aeg nõuab oma osa looduselt, puult, õielt, rohuliblelt — nii ka sinult! Kurba sügisviisi ümised kaasa ka sina, inimene, osake sellest suurest loodusest!

Pea lõpeb päikesepaisteliste aastate ahel ja kannab meid ajasügisesse. Kiirelt kaob noorus, keskiga, — aga pikaks, liig pikaks jääb mõnegi talveootus. Aga see tuleb, või ongi ju käes, et leiad ligi on kare talv, sinule surm — külm haud.

Aastad on lennul kadunud. Väriseval ettevaatlikul sammul käib hallpää üksi oma teed. Kortsunud põselt veereb alla külmi pisaraid. Pika aastate rea lõpul tõuseb nii elavana küsimus: Ja mis on peale haua? Ons veel ärkamist?

Tuleb küll talv, surm, — aga usu, tuleb ka kevade ärkamine!

Tunned sa Loojat, mõistad sa tema imeiliku seadust? Tunned sa teda, kes on teinud taeva ja maa, teinud valguse ja pimeduse, määranud elu ja surma?

Neile, kes teda, Suurt Loojat, usuvad, murdub surma võim. Kord avaneb haud, tuleb igavene noorus, algab igavene kevad.

Usud sa Loojat? On sul lootus näha igavest noorust, igavest kevadet?

Või kahtled sa siin, enne talve?...

V. P.

*

Mõttele oma Loojale oma noores eas, enne kui tulevad pahad päevad ja ligi saavad aastad, mil sa ütled: „Ei need pole mu meelega järgi!“, enne kui pimeneb päike ja päevavalgus ja kuu ning tähed, ja vihma järele tulevad jälle pilved, mil päeval majahoidjad hakkavad värisevama ja rammumehed langevad kõssi, mil jahvatajad jäävad seisema, sest et nad on jäänud väheseks, ja aknast vaatajad jäävad pimedusse ja tänava poolt ukseid pannakse lukku, kui veski kohin nõrgeneb ja kuke laulu peale üles tõustakse, ja kõik lauluhääled vaibuvad, kui ka kardetakse astuda kõrgemale ja tee peal on mitu hirmutist, kui mandlipuu õitseb ja rohutirtsul on raske edasi saada ja isu on kadunud, sest et inimene on minemas oma igavese koja poole ja leinalauljad juba käivad mööda tänavat, — enne kui hõbeköis katkeb ja kuldkauss puruneb ja kruus allika ääres murdub ja kaevuratas katkiselt kaevu langeb, ja nõnda põrm läheb mulda nagu ta on olnud, ja vaim läheb tagasi Jumala juure, kes tema on andnud.
Salomon.

Räägitakse rahust...

„Rahu jätan ma teile, oma rahu annan ma teile. Mina ei anna teile mitte nõnda kui maailm annab.“ Joh. 14. 27.

Rahu on ülim olukord perekonnas, seltskonnas ja riigis. Jeesus Kristus on Rahuvürst; ainult Tema on suuteline andma tõelise rahu. Rahu on ülesehitav olukord, rahu on kõrgete ideaalide saavutamise võimalus, rahu on Jumala and.

Maailm on rahutu. Ta ei anna rahu. Ta vaid kõneleb sellest, aga teod räägivad teist keelt. Maailm on rahutu. Ta ei anna rahu. Ta vaid kõneleb sellest, aga teod räägivad teist keelt. Maailmas valitseb enesearmastus, saagihimu, kadedus ja vaen, mis ei lase rahutaimel kasvada.

Aga ometi ütles Kristus jüngritele: „Teie süda ärgu muutugu rahutuks ega saagu araks,“ mis tähendab, et keset rahutut ja vaenulist maailma ei pruugi tõeline kristlane kaotada oma rahu, vaid ta leidku ka rahutus olukorras Jumala rahu.

Rahujutud ja tegelikkus.

Maailmas on alati peetud suuri rahukõnesid, aga Pühakiri ilmutab tõelist olukorda samal ajal: „Sest kui nemad ütlevad: ‚Rahu on ja pole ühtegi häda!‘ siis tuleb äkiline hukatus nende peale... ja nad ei pääse mitte.“ 1. Tess. 5, 3.

Üks vanasõna ütleb: „Rahu on tarkade mõte, aga sõda on inimeste ajalugu.“ Selles peitub suur ja kurb tõde. Rahu on olnud rahujutlustajate ilusaks teemaks ja kuulajat köitvaks kõneks, aga tegelikus elus ja rahvaste ajaloos on ikka valitsenud sõda. Mispärast? Seepärast, et inimene on kuri, on enesearmastaja ja saagihimuline. Olgu see inimene siis vaeseim kerjus või suurim maadevalitseja, tema loomus on ikka üks ja seesama. Ja ometi hüüab ta: „Mitte enam sõda!“

Aadama ajast kuni meie päevadeni on sõdades hukkunud 6.860.000.000 inimest. See on ligi neli korda praeguse maailma elanike arvu. Kui meie neid matma peaksime ja mataksime 6 inimest igas minutis ning töötaksime ööd ja päevad vahet pidamata, siis kuluks nende matmiseks 2175 aastat!

Keegi ajaloolane on kokku arvanud, et 3357-mest aastast minevikus olid 3130 sõjaaastat ja ainult 227 rahuaastat.

Aeg enne Maailmasõda.

Ajal enne Maailmasõda räägiti palju rahust. Räägiti tuhandeaastasest rahuriigist, jah isegi igavesest rahust. Kas maailm oli siis tõesti nii heaks ja rahuarmastajaks muutunud? Ei olnud.

See oli vaid ilusaks jutluseks, kuna samal ajal targad rahvad endid salaja relvastasid, kartusest tuleviku pärast. Tulevik näis paljudele kindlusetu olevat. Kuidas kindlustada tulevikku ja hoida rahumõtet? Mis aitab tuua püsivat rahu?

Rahuidee ja rahvaste liit

pidi selleks kaasa aitama. Rahvaste liitumine mingiks rahuliiduks oli juba vana idee. Kuulus kirjanik Dante juba 600 aasta eest tegi ettepaneku asutada rahuliit paavsti juhatusel. Ka Napoleon St. Helena saarel olevat unistanud rahust ja lootnud, et kord saabub igavene rahu maa peale.

Esimese rahuliidu-mõtte pani liikuma Ameerika ja esimene sellekohane nõupidamine peeti 24. augustil 1848. aastal Pariisis. Sellest on nüüd 90 aastat tagasi. Tollel esimesel rahuliidu kokkutulekul ütles kuulus Viktor Hugo: „Tuleb päev, millal relvad teie käest langevad... Teie liidate endid Euroopa vennasliiduks... Rahvaste liit viib rahu sellisele kindlustusele, et kõik rahvad elavad vendluses ja võivad näha oma endisi vaenuaegseid tapariistu vaid muuseumides.“ (Richet, lhk. 127). Tõesti suured ja ilusad sõnad!

Nüüd algas ka tegelik töö nende ilusate sõnade täideviimiseks. Vene tsaar Nikolai II ja minister Muravjeff saadavad oma diplomaatlike esindajate kaudu kutse kõigi maailma riikidele tulla kokku ja luua ideaalne rahvaste vahekoht. Samal ajal pooldab tsaar ehitada suur rahuloss, kus siis kokku tullakse ja nõu peetakse rahu säilitamiseks.

Hollandi valitsus kutsus siis kõikide riikide esindajad Haagi 18. mail 1899. aastal. Kohal olid 26 riigi esindajad. Siin tekkiski võimalus teostada rahulossi ehitamise mõte. Suur Ameerika multimiljonär Andrews Carnegie kinkis poolteist miljonit dollarit, s. o. 5 milj. Eesti krooni tolle rahulossi heaks. Ka kõik riigid tulid appi ehitama. Nad kinkisid marmorit, seedripuid, mahagoni, portselani, lihvitud klaasi, graniiti ja mis iganes kellelgi riigil oli võimalik anda. Nii pidi saama sellest lossist ühiste varanduste ja saaduste kombinatsioon. Aga nii mitmekesised kui need saadetised olid, nii mitmesugusteks jäid ka nende ehitajate mõtted ja soovid rahu suhtes hilisemas tegelikus ajaloos.

Nüüd aga võeti kokkutulnud ohvitseride võodelt mõõgad ja valati neist üks suur rahusahk ning 48 väikest rahusahakest. Suur rahusahk asub praegu Berni muuseumis ja väikesed rahusahad jagati 48-le koosolijale ning need asu-

vad nende kirjutuslaual. Ei ole keegi nende sahkadega rahu-maad künnud, olgugi, et rahusahas-se raiuti piibli kirjasalm Jeesaja 2, 4: „Siis tao-vad nad oma mõõgad kablideks ja oma piigid sirpideks; rahvas ei tõsta mõõka teise rahva vastu ega õpi enam sõdima.“

Samal konverentsil otsustati peatselt panna nurgakivi plaanitsetud rahupaleele, mille hüüdsõ-naks olgu: „R a h u õ i g u s e l ä b i“. Õigus pidi valitsema rahvaste ja riikide vahel, õiguse-tunne vastastikku valitsuste vahel, ja see pidi kindlustama rahu. Ka Vene tsaar ja Jaapani mikaado pooldasid seda plaani.

Aga rahu on tarkade mõte ja sõda inimeste ajalugu. Nõnda ka Vene tsaar ja Jaapani mi-kaado liig ruttu unustasid selle targa mõtte. Saabus 1905. aasta. „Rahu õiguse läbi“ unustati ja väike jaapanlane tolmutas pisut suure vene-karu kasukat — Vene-Jaapani sõjas.

Möödunud see „vahejuhtum“, hakatakse jälle taguma rahusahka. Teine rahuliidu istung kutsutakse kokku 1907. aastal. Kokku tulid 44 riigi esindajad. W. A. Stead, kes hiljem huk-kus „Titanikul“, ütles tollel konverentsil: „Kõik maailm on koos ühe katuse all... See on es-makordne maailma ajaloos.“

Konverentsi eesmärgiks võeti motto: „Püsiv rahu“. Selle püsiva rahu kindlustuseks algas nüüd lossi ehitamine, mille nurgakivi Vene saa-dik 17. juunil 1907. aastal paigale pani. Ehitus algas „püsivale rahule“. Nüüd pidi algama uus ajajärk maailmas.

Inimeste ajalugu aga kujunes teisiti. Kogu rahulossi ehitamise ajal olid sõjad ehitajate riikide vahel. Prantsuse ajaleht „Matin“ kirjutas tol ajal: „Haagi rahupalee ehitus edeneb jõud-salt, aga teeb meid väga rahutuks, sest selle ra-humajaga on väga iseäralik lugu: Kui lossiehitus oli otsustatud, puhkes Buuri-sõda. Kui ehitus-plaanid olid kinnitatud, algas parajasti Vene-Jaapani sõda. Nurgakivi panemise ajasse lan-geb Saksa keisri reis Tanžeeeri ja algas Marokko mäss. Kui esimene majakord valmises, võttis Austria Türgilt Bosnia ja Herzegoviina. Kui teine majakord valmis oli, algasid Saksa-Prant-suse sekeldused Marokko pärast. Nüüd, kus maja on katuse alla viidud, läheb lahti Itaalia-Türgi sõda. Ma jälgin suure hirmuga edaspidi-seid töid maja juures. Mida enam läheneb te-ma valmisaamine, seda pahemaks muutub maailma seisukord, ja lõppeks, ühel ilusal päeval, kui rahutempel valmis on, peab meist igauks püssi kätte võtma. Siis puhkeb maailmasõda, kus kõik saavad olema kõikide vastu. Seepä-rast nõuan ma, et see palee nii ruttu kui võima-lik maha kistakse.“

Rahulossi sisseõnnistamine toimus 28. au-gustil 1913. aastal. Kõigi Euroopa riikide esin-dajad olid kohal. Aga mida nad kandsid samal

ajal südames? Oli küll tehtud palju lepinguid 1899.—1914. aastani. 360 lepingut sõlmitud — püsivale rahule, rahuloss oli valmis ja õnnis-tatud, ning vaevalt aasta pärast puhkes suur

v e n n a - s õ d a

terves maailmas. Üks ainus pauk Serbias ja terve maailm põles. 1914. aastal pidi tulema kolmas suur rahuliidu istung. Ameerika saa-dikud olid merel, teel konverentsile, kui neile saabus telegramm Maailmasõja puhkemisest. Nad pöördusid koju tagasi. Kõik ruttasid oma kodumaale, sest kõikjal vangistati „vaenlased-välismaalased“ ja saadeti vangilaagrisse.

Nüüd järgnesid sõjakuulutused, kui 4. augus-til 1914. a. avaldati esimene sõjakuulutus, ja 42 päevaga kuulutati 61 sõjakuulutust. Oli unusta-tud rahu kui tarkade mõte, oli unustatud rahu-loss, oli unustatud „püsiv rahu“ ja „rahu õiguse läbi“. Keegi arvas üsna tõsiselt, kui ta kuu ae-ga pärast Maailmasõja puhkemist oli rahulossi uksele riputanud sildi pealkirjaga: „Müüa või välja üürida!“ Muidugi, mida muud veel teha selle kasutuks muutunud hoonega!..

Maailmasõda oli üks koledamaid sõdasid. 10 miljonit elujõulist meest on pidanud ohverda-ma oma elu lahingväljadel. Kaks korda suurem on haavatute arv. Langenute puusärgid, kui need asetada üksteise kõrvale, kataks 10.000 km pikkuse tee, see on üks neljandik maakera üm-bermöödust. Või kui need laadida vagunitesse, siis saaksime 10.000 rongi, igas rongis 20 vagu-nit, igas vagunis 50 puusärki.

Maailmasõda läks maksma umbes 100 mil-jardit Eesti krooni. Raske on mõista selle fan-tastilise arvu reaalselt väärtust. Kuid vist on kül-lalt märkest, et see summa on 2½ korda suurem kui maailma raudtee väärtus ja 25 korda suurem kogu maailma laevastiku väärtusest. Terves maailmas leiduva kulla väärtus ulatab ainult 10 protsendini sellest hiigelsummast, mis maksis maailmasõda. (Need arvud on arvestatud 1927. aastal.)

100.000 miljardist kroonist jatkuks, et teha kõik Euroopa kõlbmata maad õitsvateks aeda-deks, ehitada kõigi Euroopa riikide kodanikele ilusad ja mugavad korterid, kindlustada igale töötajale vanaduspension.

Peale sõja otsekooste kahjude peab aga ar-vestama ka temaga kaasas käinud majanduslikud kaotused: purustatud linnad, põletatud külad, uputatud laevad, produktsiooni vähenemine — kui palju maksab see? Tingimata niisama suure summa kui otsekohehed kahjud.

Pühakiri ütleb sellise sõja koleduse kohta ja rahu mahamatmise kohta: „Vaata, nende tuge-vad mehed kisedavad õues ja rahusaadikud nu-tavad kibedasti.“ Jesaja 33, 7. On tõesti põhjust nutta kaotatud isade ja poegade pärast,

Moodsaid relvi — lennukid, kahurid ja helgiheitjad.

vaeslaste ja lesknaiste pärast, invaliidide ja kõigi muude pärast...

Aeg pärast Maailmasõda.

Mida me näeme ja kuuleme pärast Maailmasõda? Kas ilusaid väljavaateid kestvale rahule? Kas maailm on palju õppinud möödunud sõjast? Tõesti, ta on õppinud — kuidas veel paremini relvastuda.

Kui kuulus norralane, filantroop F. Nansen Nobeli rahuauhinna vastu võttis, 10. detsembril 1922. a., siis ta juba kõneles järgmist: „Suur sõda pidi olema viimne sõda, pidi olema sõda sõja vastu, sõda vabadusele ja väikerahvaste kasuks. Kuhu on need kõrgelt kõlavad sõnad jäänud? Meie oleme barbaarsusse tagasimineku teel... Kui meie Euroopas enese ümber vaatame, mida meie näeme? Viha, enesearmastust, kadedust, segadust kõikjal ja usaldamatust rahvaste klasside vahel...“

Maailm, olles küllalt haiget saanud suures vendade tapluses, otsib pärast seda uut arsti oma vea parandamiseks. Tõepoolest, nii mõnigi uus arst ilmub, aga ikka vanade retseptidega. Haagi rahupalee jääbki tahaplaanile ja tullakse kokku Genfi ja mujale. Uus palee tuleb Genfi ehitada. 8. jaanuaril 1919. aastal tuleb president Wilson oma 14 punktiga rahu kaitseks. Hõisatakse: „Viimaks ometi!“ Rahvasteliit tuleb kokku, et rahu kindlustada. Aga varsti jäävad Wilsoni punktid tahaplaanile, sest uus nõuanne

ilmub. President Harding tuleb aprillikuus 1921. a. uue seitsme punktiga kestva rahu kasuks. Ja siis tuleb istungeid üksteise järel. „Relvastuse-vähendamine“ saab hüüdsõnaks. Mõned on otsekui joobnud sellest mõttest. Mõned hävitavad oma relvastust — vahel ka vana ja kõlbmatut, — et anda suuremat kaalu relvastuse-vähendamise mõttele. Siis tuleb kuulus Kellogi pakt, millele alla kirjutasid esialgu 15 riiki 27. augustil 1928. aastal.

Prantsuse välisminister ütles tollal oma kõnes: „Ma usun, et sellega pole palju öeldud, kui ma ütlen, et tänase sündmusega algab uus aeg maailma ajaloole.“ Tuletagem meele, et seda öeldi ka 1907. aastal, rahuliidu teisel istungil.

Lord Cushenden, kes Kellogi paktile Inglismaa ja India eest alla kirjutas, ütles: „Maailm pole selle lepingule allakirjutamise läbi uuendatud saanud. Sõjad võivad ikka veel tulla, ja meie ei pruugi nii väga pettunud olla, kui järgmisel paaril aastal mõned väiksemad sõjad lahthi puhkevad.“

Uusim aeg

näitab, et nende riigimeeste prohvetlikud sõnad on täitnud ja et kõik rahulepingud ja istungid on vähe kaasa aidanud kestva rahu kindlustamiseks maailmas.

Rahvasteliidu prestiiž on tugevasti kõigutatud. Paljud suurriigid on talle selja pööranud. Sõjad on olnud Rahvasteliidu liikmete-riikide

vahel. Keegi pole olnud suuteline takistama viimaseid sõdasid ja maadevallutamisi Abessiinias ja mujal. Palju on küll soove ja kõnesid rahust kui tarkade mõttest, aga ajalugu käib oma rada.

Rahvasteliidu kohta ütles kardinal Dr. Faalhaber (Köln, VZtg. 31. aug. 1925): „Sest kui nemad Genfis koos istuvad, sügavast umbusaldusest üksteise vastu, igaüks veel oda ja revolviir taskus kannab, siis ei või Rahvasteliidust rahukindlustamiseks midagi välja tulla.“

Veel kaugemale läks Belgia senaator Lavontaine neli aastat enne seda, ja ta ütles 8. sept. 1921. a. ühel istungil: „Rahvasteliit peab siin midagi tegema. Kui ta seda teha ei saa, siis on ta ainult kõige inimsoo lootuste hauakaevaja.“

Westminsteri peapiiskop aga toob järgmised mõtted esile Rahvasteliidu kohta: „Mis konverentsisse puutub, ... on ta esimesest päevast saadik olnud üks jumalakartmata konverents. Jumala nime ei ole nimetatud. Jumala suurt mõistust ei ole sugugi valgustamiseks appi kutsutud, ja ametlikult läheb konverents oma rada, just kui ei oleks mingit südametunnistust, mingit kümmet käsku, ei mingit ajaloolikku traditsiooni, justkui see kõik oleks maa pealt kadunud. Meie teame, mis saab olema selle lõpp. Seni on konverents vähe korda saatnud ja tal on ka vähe põhjendatud lootust anda tuleviku jaoks.“

Kõik need kuulsad sõnad on imeväärset täitunud. Rahu asemel on vaen tõusnud, vägede kodulaskmise asemel on uusi vägesid kokku kutsutud, relvade vähendamise asemel on alanud

relvastumise hooaeg.

Kuulsas raamatus „Die Tragödie Europas und Amerikas“ (Euroopa ja Ameerika tragöödia), kirjutab Francisco Nitti: „Üldise kindlusetu olukorra tunnetes relvastub iga mees tumeda tunni jaoks, mis tulema peab... Tulevikus ei peeta sõdasid enam sõjavägede vahel, vaid rahvaste vahel, ja selle hävitus saab piirama kogu rahvasteperet... Kohutav võitlus on käimas elu ja surma vahel, mis end avaldab laboratooriumite vaikuses inimsoo olemasolu suhtes... Pariisi rahuleping 1815. a. koosnes 12-nest artiklist, Versailles' rahuleping arvestab neid 400, peale selle äraarvamata lisandus. Enne sõda oli Euroopas 57 riiki, nüüd pärast sõda üle 70. Meie saame maailmakatastroofi üle elama.“

Kõik relvastavad endid enesekaitseks, nii kui seda viimasel ajal nimetatakse. On unustatud relvade-vähendamise ilusad sõnad. „Rahvasteliit, mis on viibinud pikemat aega varjusurmas, on nüüd lõplikult surnud,“ kirjutab „Päevaleht“, 9. okt. 1938. a.. Kõik suured loosungid on unustusse vajumas ning meie küsime:

Mida toob tulevik?

Tulevik ei näi olevat rõõmustav. Ei toonud endised piirid Euroopale rahu, ei või ka uuendatud piirjooned rahvaid rahuldada. Alles möödunud kuus kogesime piiride küsimust, veel praegugi ei ole see lõppenud, ning veel on palju sellekohaseid keerdküsimusi Euroopas. Vaevu jäi sõda tulemata möödunud kuus, tänu Inglise suure riigimehe püüetele, aga veel on palju põhjusi tulevõtmiseks maailmas.

Peale Euroopa keerdküsimuste ja peale asumaade probleemi on sündmused Idas hädaohtlikud maailma rahule. Hiina on ärganud ja sõjavõimeline ning toetub ühele suurele punasele karule. Jaapan astub välja Idamaade juhina ning tõrjub välismaalasi minema Idast. Praegused suured Jaapani võidud Idas on „surmahoop Euroopa positsioonile Aasias“, nii kirjutab „Päevaleht“ 24. okt. 1938. a. Need võidud suurendavad Jaapani võimu ja võimaldavad viimaks tal koondada värvilisi oma juhtimise alla, ning sellest kujuneb suur maailmaheitlus kahe tõu vahel — valgete ja värviliste vahel.

Saksa eks-keiser Wilhelm II on ütelnud oma võimu ajal: „Eurooplased, vaadake Itta ja kaitske oma vara!“ Ta on seega tähendanud suurele „kollasele hädaohule“.

William R. Hearst, Ameerika suur ajalehe-trusti omanik ja terane vaatleja kirjutab kord Chicago „Herald and Examiner'is“ Ida probleemidest ja ütles: „Hea kristlik rahvas Ameerikas, head kodanikud, kes te Öhtumaa vilja maitsete, juhtige oma tähelepanu sõja peale Idas. Arvate, et see ei puutu teisse, et see on nii kaugel teist? ... See puudutab teid enam kui seda tegi Euroopa sõda.“

„Euroopa sõda oli ainult sõda valgete rahvaste ja kristlaste vahel, nõndanimetatud tsiviliseeritud rahvaste vahel, ta oli n.-n. perekonnatüli, olgugi kui kohutav ja õigluseta ta oli... Olukord Idas võib muutuda suureks rasside sõja alguseks, suureks, tõesti suureks maailmasõjaks, — hommikumaa rahvaste poolt öhtumaa rahvaste vastu... Meie ei soovi sõda, aga seeläbi ei ole veel sõda kõrvaldatud, et meie seda ei soovi. Sõda on olemas, rasside sõda, religioonide sõda, kohutavaim ja veriseim sõda on valmis Euroopa ja Aasia piiridel. Euroopa, tükeldatuna ja nõrgestatuna, vaevalt oleks suuteline seda lööki tagasi tõrjuma.“

Pühakiri kuulutab ette seda rasside sõda Ilm. 16, 12—15: „Ja kuues ingel valas välja oma kausi Wraati jõe peale ja selle vesi kuivas ära, et kuningate tee, kes päevatõusu pool, oleks valmistatud. Ja mina nägin lendava mao suust ja metsalise suust ja valeprohveti suust kolm roojast vaimu otsekui konne välja tulevat. Need on kurjavad vaimud, kes ime-

Suuremast valgusest

Elu ja arenemine on suuremal määral äraole-
nev valgusest. Kõneledes sellest tuleb meil
mõista kahe sugust valgust: füüsilist kui päikest,
ja vaimset kui inimese hinge, siseilma selgust.
Füüsilise valguse puudumisest annab teadus ko-
hutava ennustuse, nimelt et päikese kustudes ha-
rab surm elu meie maakeral. Nii on tänapäeva
inimesel selge arusaamine füüsilise valguse va-
jadusest. Sootuks teiseks osutub arusaamine
vaimsest valgusest, milles mõistame suuremat
hingeselgust, mõtete puhtust, tunnete tasakaalu
ja õige elukorra mõistmist. Eelnimetatu on aga
tänapäeva inimelu tõeline vajadus. Kui füüsilise
valguse puudumisel on ennustatav kohutav ka-
tastroof, siis on see veelgi masendavam inimese
siseilma pimenemisel. Vaimse valguse puudu-
mine paneb inimese elus siia-sinna kõrkuma.
Piinav tulevikukartus teeb inimese eluaraks ja
laseb teda vaid veel elada ettekujutustele. Ja
pimeduses võib meist igaüks komistada ja kao-
tada tasakaalu ka vastu oma tahtmist. Elu kin-
del samm ja tasakaal ei olene mitte füüsilisest

valgusest, vaid just vaimsest, sisemisest kindlu-
sest, korrast ja tasakaalust.

„Mina, valgus, olen tulnud maailma; kes mi-
nu järel käib, see ei käi pimeduses, vaid temal
peab elu valgus olema,“ ütles Kristus, kui ta
nägi laokil olevaid mõtteid, madalaid tundeid ja
valearusaamist õigest elukorrast ning elutõdedest.
See oligi tolleaja inimese puudus, mis terve tema
jumalateenimise tegi mõttetuks. Inimsugu oli
pimeduses. „Kes minu järel käib, see ei käi pi-
meduses“ . Nendes sõnadesse ei ole inimesed
küllalt süvenenud . Need elavad elulähedased
read piiblis näitavad evangeeliumi, Kristuse poolt
õpetatud ristiusu, tähtsust. Siin on leida tema
täisväärtuslikkus, mis teeb teda ka vajalikuks tä-
napäev. Evangeelium pidi andma inimesele õi-
get arusaamist elust ja selle otstarbest ning õilis-
tama tema siseelu, tema enda õnnelikkuse ja
ühiskondliku heaolu pärast. Seda võis ka korda
saata algristiusk oma jumalikus puhtuses.

Lihtsad kalamehed, kes Kristusele järgisid
tema täies õpetuses, saavutasid ülima selguse

sid teevad, kes välja lähevad maa
ja kõige maailma kuningate juure,
neid kõigevägevama Jumala päe-
vaks sõtta koguma... Ja ta kogus neid
kokku ühte paika, mis eebrea keeli Harmagedo-
niks hüütakse.“

Päevatõusu kuningad on Jaapan, kelle lipp
kannab tõusva päikese sümbolit. Wrati jõe kui-
vamine on tee tasandamine Türgis värvilistele
rahvastele. Harmagedon on maakoht, kus varem-
gi on peetud suuri maailmalahinguid. Seal saab
ka olema maailma rahvaste ja kahe rassi kokku-
põrge. Seda kokkupõrget ässitavad kurjad vai-
mud, kellede vastu inimesed on seni võimetud,
kuni nad ei liitu vendlusse. Et sellist olukorda
aga ainult soovitakse ja tegelikult ei teostata,
siis seega on vaene inimsugu kurjade vaimude
meelevalla all, kes otsekui konnad tulevad mu-
dast ja porist ning kihutavad maailma rahvaste
ja rasside vaenu.

Kes võib veel hoida

maailma kokkupõrkest. Ei mingi inimvägi pole
suuteline seda tegema. Maailm ei taha ennast
aidata lasta. Ta hülgab Suure Avitaja põhi-
mõtted ja käsud.

Ometi Suur Avitaja teeb suurt rahunõud
maailmas. Ilmutamise raamatus 7. peatükis kir-
jeldatakse, et neli ingliti pidasid maailma tuuli,
sõdasid, seni kui Jumal oma erimärgiga oma rah-
vast pitseeris. Jumal peab veel sõda ja maail-

makatastroofi tagasi. Rahu Jumal hoiab seepä-
rast veel üldist kokkupõrget tagasi, et veel on
maailmas teha evangeeliumitööd Jumala laste
juures. Veel peab tehtama päästmistööd. Veel
peab rahulapsi kogutama, kes vastu võtavad se-
da rahu, mida Kristus töötas anda. „Oma rahu
annan mina teile, oma rahu jätan mina teile“ —
ütles Kristus. Seda rahu ei paku maailma
olukord. Seda pakub vaid Jumala arm inimes-
tele. Seda rahu ei võeta vastu massiliselt. Se-
da saab vaid isiklikult omandada. See on viim-
ne rahutöö ja rahukutse maailmale.

Ja siis?..

Siis, kui see töö on tehtud, tuleb maailma-
kokkupõrge (Ilm. 14, 14—20), ja tolele lahing-
väljale jäävad lamama valerahu jutlustajad ja
kogu maailm ning nad saavad suureks lindude
söömaajaks (Hesekiel, 39, 17—20). Seepärast
ütleb Pühakiri ühenduses tolle suure maailmalah-
ingu ettekuulutusega: „Vaata, ma tulen kui va-
ras, õnnis on see, kes valvab ja hoiab oma ri-
ded...“ (Ilm. 16, 15.)

Valva nüüd ja valmista oma riided, — tee
usuolu kõlbavaks Suure Rahuvürsti tulekuks!
Just selle maailmalahingu lõpul tuleb Kristus ta-
gasi ja kogub rahunõudjad ning siis täitub mäe-
jutluse sõna: „Õndsad on rahunõudjad, sest neid
peab Jumala lasteks hüütama.“ Jumala laste
asupaik on siis Jumala rahuriik.

Ed. Mägi.

oma hingele. Selline sisemine puhtus ja suurus viis neid vastollu pimedada maailmaga. Tekkis võitlus pimeduse ja valguse vahel. Inimene, kes oli kõndinud madalaid teid ja valmis saanud kõige oma hinges, ei tahtnud kuulda oma jõuetusest ega tunda end saamatuna, pigem püüdis hüljata ristiusu suured tõed.

„Sinu sõna on valguseks mu teeraja peal.“ Need on vanaaja tuntuma riigijuhi sõnad. Kristlik maailm ja inimene on kaotanud palju, kõrvale jättes elutõdesid ja eluseadusi õpetava pühakirja. Apostel Peetrus, kes isiklikult koges evangeeliumi väärtuslikkust, saavutades suurema vaimse valguse ristiusu algõtõdede tundmisel ja läbielamisel, ütleb Jumala sõna kõrgele tões: „Teie teete hästi, kui teie seda tähele panete, kui küünalt, mis pimedas paigas paistab kuni koidutäht tõuseb teie südames.“ Suur oli esimene ristikoguduse vaimne valgus, nende hingealine ja mõistuslik tase. Ükski võim ei suutnud neid enam sundida pimeduse teedele, ei petma, valetama, tapma ega elama kõlblusetut elu. Nende silm nägi kaugemale, sest vaim oli selge. Nad arvestasid elukorraga ja tagajärgedega selle vastu eksimisel.

Aastasajad tumestasid selle valguse, kõrvaldades pühakirja ühes tema õpetustega. Kiriklik jumalateenistus ja usuline kasvatus töö arenes inimlikkude mõtete kohaselt. Tulemus oli vaimne pimedus. Ajaloo tunnistus keskaja kohta, millal surmanuhtlusega keelati piibli tõdede uurimine ja veel enam nende läbielamine, mõistab hukka kõik suusõnaõpetused ja traditsioonid. Nagu alati, nii ka juba 15. sajandi alul nõudsid üksikud suuremat õigust piibilikule ristiusule ja õpetustele. Tuli usupuhastus ja kiskus lahti lukustatud piibli kloostri seina küljest ja ulatas seda rahva kätte.

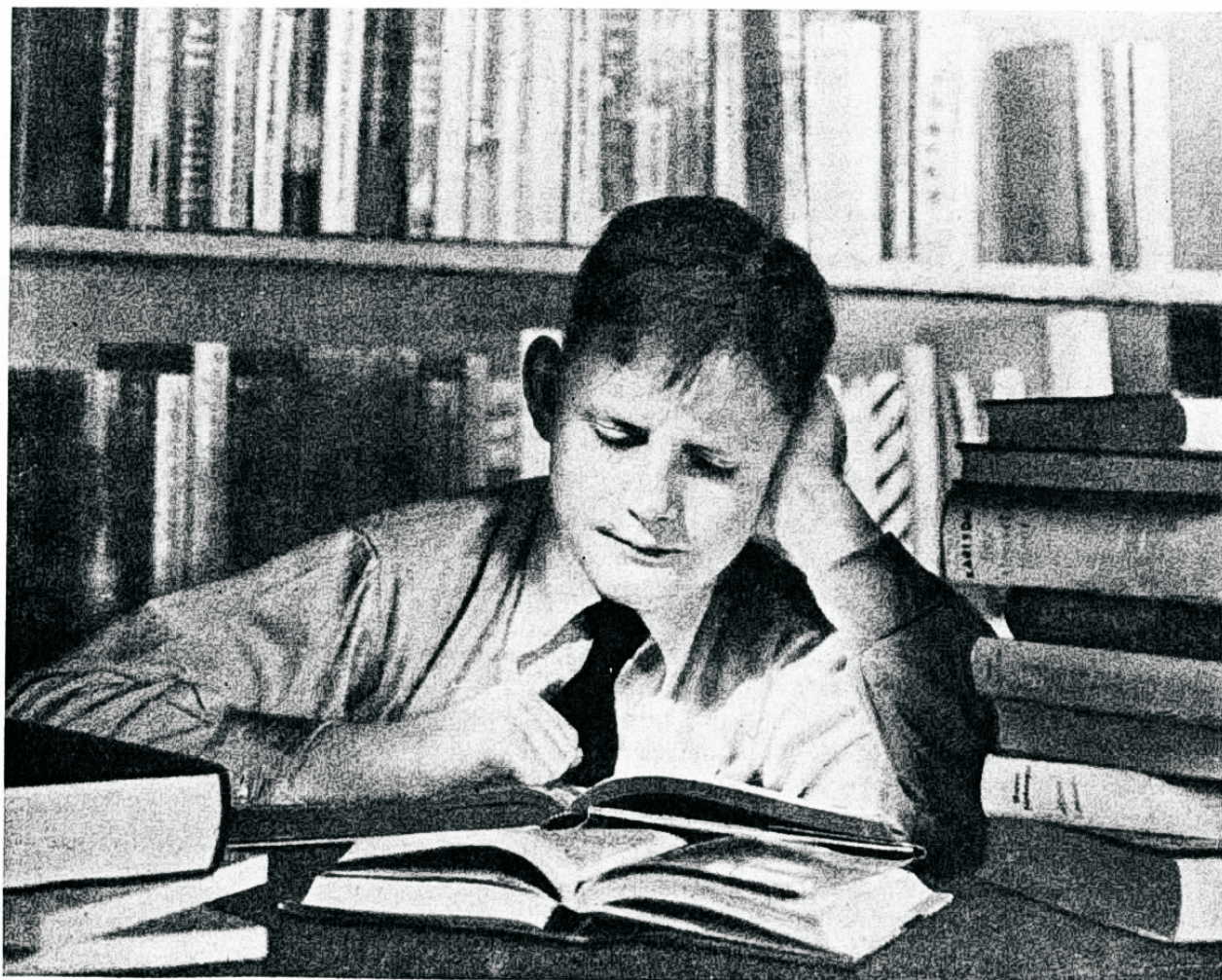
Algas jälle võitlus, inimliku elukorralduse ja Jumala sõna vahel. See võitlus kujunes nüüd sootuks teiseks kui ristiusu algpäevil. Kuni tänapäevani kestnud piiblikriitika on kõigiti püüdnud näidata Kristuse õpetuste otstarbetust. Siiski ei ole ka nende teooriad inimest vaimsest pimedusest vabastanud, ehkki on füüsilises valguses näha määratu edu — peerutulest elektrivalguseni! Mõistuslik tase, mis juhib teadust tema kõigis harudes edurada, on ka suurenenud. Unustatud on aga vaim. Ja kui sellele mõeldakse, tema jõuetust tuntakse, siis toidetakse teda mõttetute kirjandusega, löbustustega jne. Vaim aga nälgib edasi. Inimene kaotab tasakaalu. Ta ei suuda ennast valitseda. Ta tunneb tühjust ja pimedust hinges, ja võib kergesti langeda saagiks oma himudele. Oh seda viha, omakasupüüdu, kannatamatust ja rahulolematust, — ons see käesoleva sajandi vaimne valgus? Võib see töö-

tada paremat tulevikku või kohutavat katastroofi?

Meie päevadest kuulutab ette prohvet Taaniel: „Paljud võtavad seda (Jumala sõna) läbi ajada ja tundmine läheb suureks“. See tundmine, eluvalgus ehk elumõistmine, millest Kristus kõneles maa peal olles, tõdeneb täna uuesti. See ongi suurem valgus enese ja Jumala tundmisest, mis esitab õiget ristiusku. Siinkohal mõningad mõtted, milles inimsool oleks tarvis näha suuremat valgust.

Esiteks on vaja leida suuremat valgust ühiskondlikuks eluks. Õieti aru saada rahvaste ühtekuuluvusest. „Kui meie valguses käime, nõnda kui tema (Kristus) valguses on, siis on meil isekeskis osa, ja tema Poja veri teeb meid puhtaks kõigest patust.“ Ristiusu püüdnud ühendada inimesi, luua paremaid vahekordi perekondadesse ja rahvaste ellu ning anda osadust kõigile kõigiga. See oli loosung, millega evangeelium astus inimkonna ette: „Rahu maa peal ja inimestest hea meel!“ See läheb korda alles siis, kui inimesed vaimset mõistavad selle otstarvet ja on valmis vaimset ühinema. Siin ei aita inimlik teooria. On tarvis valguses käia. Tuleb mõista ristiusu ja Kristuse õpetuse vajadust, mis käseb meil saada valgustatud inimesteks, loobuda patust, halbade mõtetest, tunnetest ja tegudest. On püütud inimesi ühendada, teha neid leplikuks ilma Kristuse õpetuseta, kuid ei ole olnud tulemusi. Soovitule on saanud otse vastand. Ühtekuuluvustunde ja vennaliku kooselu asemel on kõikjal näha lõhenemist. Üksteisest arusaamist asendab viha. Sellest aga ei taheta õpetust võtta. Siin tuleb süveneda sõnadesse: „Kui teie valguses käite, nõnda kui Tema valguses on, siis on teil isekeskis osa.“ Kõrvalekaldumine piiblist, inimelu korraldavast evangeeliumist, on teinud maailmast seda, mida ta tänapäev on oma pingutustes ja rahutustes.

Jumala sõna õpetuste autoriteeti kõigutati suuresti ja anti võimas löök inimsoole headuse poole arenemisele, kui keskaja kirik andis oma käsud Jumala käskude asemele. Jumala käsud olid antud selleks, et headust õhutada ja paha ja kurja keelata. Tänapäeval seevastu on isegi arusaamine, et meil ei ole üldse tarvis käske. Siin on tarvis suurimat valgust, isegi usulistele liikumistele, kes teevad sõnu käsu otstarbetusest. Evangeeliumilt, inimese siseilma korraldavalt õpetuselt on seega võetud tugi. Ilma käskudeta evangeelium on surnud evangeelium. Selle juures ongi maailm õnnetu. Milleski ei keelata teda. Ta on meelenaudingute ori. Maailm on täis mõtetust, vägivalda, kõrkust, valet ja rikutud tundeid. Arusaamata on, et inimsugu seda oma hukatuse kuristikku ei tunne. Peaaju on ebajumal, mida kummardades võib hukkuda. Kristuse õpe-

Palju, väga palju on kirjutatud...

tust unustades elab inimene enesele ega arvesta enam kaasinimesega. Päästa võib siin aga suurem valgus, õige arusaamine ristiusust, pühakirja õpetusest, mitte suusõnaõpetusest ja kombeist.

„Käsk on valgus.“ Ta on suurim valgus, millises tunne end ja oma vaimseid vajadusi. Meie loeme Taaveti laulus: „Õpeta mulle oma seadmisi. Anna oma käskimiste viisid ära mõista. Ma jooksen su käskude teed, sest sa oled mu südamele laia maad teinud. Anna mulle mõistust, et ma pean su käsuõpetust ja seda hoian kõigest südamest.“ See palve ja soov on mõistetav, sest valgustatud meelet ja südamest tuleb: „Armastus, rõõm, rahu, pikkmeel, heldus, headus, truudus, tasandus ja kasinus. Niisuguste vastu ei ole käsk mitte.“ See oli valgus, mille juure Kristus kutsus jüngrid. Peetrus kirjutab sellest: „Keis teid pimedusest on kutsunud oma imelik u valguse juure.“ See valgus on tõesti „imelik“, mis korrastab inimese tunded, mõtted ning annab tema elule väärtuse ja otstarbe.

„Taaveti poeg, heida armu minu peale,“ kisas kord pime mees Jeerikost Jeruusalemma viiva tee ääres. See oli palve, mille kuulmiseks oli alati avatud Kristuse kõrv. See, mida too

pime mees igatses, oli — valgus! Kristus astus tema juure ja küsis: „Usud sa seda, et mina võin seda sulle anda?“ „Jah!“ Siis üks puudutus ja pimedad silmad avanesid temale tundmatu elu ja maailma vaatlemiseks. Ta hüppas rõõmu pärast. Talle oli nüüd valgus, nägemine, veelgi kallim kui siis, kui ta pimedana sellele mõtles.

„Meie käime kui udus,“ öeldakse tänapäev. Vajadus on suurima vaimse valguse järele. Tuleb paluda ja saada nägijaks, et mitte jääda kerjajaks. Siis puudutab Kristus oma Vaimuga ja selgitab oma sõnaga meile arusaamist elukorrast. Meie kindlasti järgneme siis sellele, teades, et ainult selle läbi on saavutatav headus ja õiglus meie juures ja ühiskonnas. Maailm näeks välja õnnelikuna, rahulikuna, rõõmsana ja heana, kui tema aga suudaks uskuda, et evangeelium, elav ristiusk seda suudab korda saata.

„Valgus on veel üürikeseks ajaks teie juures. Käige nii kaua, kui teil valgus on, et pimedus teid kinni ei võta, sest kes pimeduses käib, see ei tea kuhu tema läheb. Uskuge valguse sisse, nii kaua kui teil valgus on, et teie valguse lasteks saate.“

V. Suve.

Soodoma ja Komorra

arheoloogia valgustusel

Peale veeuputuse aruande on Vanas-Testamendis toodud veel traagilisem Soodoma ja Komorra hukkumine. Nende linnade hukkumist on kirjeldatud piibli kirjades kui selgest ja kainest tõsiasiast. Kaksteist kirjutajat on seda sündmust toonitanud mitte vähem kui kakskümmend kahekümmend korda, et nende linnade saatus olgu hoiateks. Ka Jeesus viitab sellele, kui ta mõistis hukka Kapernauma uskumatuid elanikke.

Kogu piibel näib kinnitavat varase tsivilisatsiooni kustumist Surnumere piirkonnas, sest pärast Soodoma ja Komorra hukkumist ei ole piiblis enam lähemalt räägitud sellest maakohast. Ainult paar korda on sellele paigale viidatud. Kui Taavet põgenes Sauli eest, siis leidis ta pelgupaiga ühes koopas Engedi kantsides, mis asusid Surnumere lääne-kaldal. (1. Sam. 24, 1.) Joosavati valitsuse esimestel aastatel püüdsid Amoni ja Moabi rahvad tungida Juudamaale Surnumere tasandiku ja Engedi kaudu. (2. Ajä 20, 2.) Pisut hiljem läksid Iisraeli ja Juuda kuningad ümber Surnumere lõunapoolse otsa karistama moabiitlasi. (2. Kun. 3, 9.) Sõjakäigu kirjeldusest on antud mõista, et see piirkond oli siis viljatu ja tühi. Surnumere kallastel puudus siis elu. Ka hiljem ei ole selle piirkonna asustamisest midagi kirjutatud. Niisugusena on see püsinud kuni uuema ajani, välja arvatud vaid üksik Maheruse kindlus Surnumere ida-kaldal, kus Heroodes laskis vangis pidada Ristija Johannese, ja Masada kindlus metsikul lääne-kaldal, kus pärast Jeruusalema hävitamist fanaatilised juudid tegid viimse katse vastupanuks Rooma võimule.

Büzantsi ajastul näib Surnumere piirkond olevat juba niivõrd asustatud, et meelitas sinna ristisõdijad. Järgnevatel sajanditel sai see kuulsaks oma indigotaimede ja datlipuude tõttu. Aga kahe tuhande viiesaja aasta jooksul kuni 500 aastani p. Kr. vaikib ajalugu Surnumere piirkonna üle.

Praegu nimetavad araablased Surnumerd Bahr Lut, s. o. Loti järveks. Üks küngas järve läänekaldal Jebel-Uzdum omab veelgi vana nime — Soodom. Uhte silmapaistvamat sammast kivisoolast nimetatakse seal veel praegu „Loti naiseks.“

Kas muinasjutt või tõsiasi?

Hoolimata kõigest sellest, mis on tõendanud piibli aruande usaldusväärsust, on arvustajad pidanud piibli aruannet Soodoma tasandiku kõrgest kultuurist muinasjutuks, sest sellel puuduvat ajalooline alus. Jällegi on tulnud arheoloogia-

le ehk muinasteadusele ülesanne hajutada arvustajate kahtlust ja näidata piibli tõde.

Dr. Albright'i, Pére Mallon'i ja teiste teadlaste avastused on tõendanud, et teise aastatuhande alguses e. Kr. oli Jordani orus kõrgesti arenenud tsivilisatsioon ja rikkaim kultuur, mis Palestiinas on üldse olnud. Jääb üle ainult selgitada, kuidas muinasteadus on tõendanud selle tsivilisatsiooni täielikku hävimist tol ajal, ja seda nende andmete näpunäidetel, mis on antud piiblis. Väärtuslikele tõendustele, mis ootasid avastamist, juhiti esimesena tähelepanu reisijate ja teadlaste poolt, kes möödunud sajandi jooksul külastasid Surnumere piirkonda. Aga igasugused ettevalmistused teaduslikuks uurimiseks võtsid aega, enne kui saadi asuda tegelikult asja juure. Veenva ja olulise kuju piibli väidetele pidi andma 1924. aastal ekspeditsioon, mida juhatas prof. M. G. Keyle.

Esimesena otsustati saada põhjalik ülevaade Surnumere piirkonnast, et liigitada leitud jääneid, ja varsti avastati tähelepanemiseväärt tõsiasi. Orus oli hulk pinnavorme, mis on pärit varasest pronksi-ajast, mida tõendavad saviesemed ja muud asjad, umbes 2500—2000 a. e. Kr. Seal oli leida ka Araabia ja Büzantsi savinõude jääneid, mis kuulusid kristlikku ajajärku. Aga ei olnud leida midagi vahepealsest ajast. Ei olnud leida jälgegi elust ega kultuurist alates aastast 2000 e. Kr. kuni kristliku ajajärguni.

Prof. Keyle ütleb: „Pühakirja vaikimisel Surnumere piirkonna kohta pikkade sajandite jooksul ei ole mitte suurem tähendus kui savitööstuse seisul samal ajal. See on negatiivne tõestus... Aga tuleb ette juhtumeid, kus neegatiivne tõestus ongi ainsaks positiivseks tõestuseks, ja nii on see ka käesoleval juhtumil.“

Kõige tähtsam jääne varasest pronksi-ajast on suur vabaõhu asula Bab-ed-Dra's, järve ida-kaldal, mis asus umbes viissada jalga kõrgemal merepinnast Mazrast Keraki viival teel. Seal leiti ka vanaaegne kindlus, mis oli üle tuhande jala pikk ning piiratud suure müüriaga, mis oli 10—15 jalga paks. Müürist väljaspool oli lai maariba tulekollete ja aegade jälgedega. Pisut kaugemal oli „kõrge paik“ kuue mahakukkunud sambaga, kuna seitsmes oli purunenud tükkideks. Kogu ümbruse maapinnas oli palju haudu, kust oli leida tulekive, poleeritud ja põletatud punaseid savikruuse, kausse ja inimeste luid. Saviasjad olid kõik pärit varasest pronksi-ajast. Aga seal ei olnud esindatud kesk-pronksi-aega.

Varase pronksi-aja säilmed.

Kõige tähelepanemisväärsem on see, et need varase pronksi-aja säilmed on leitud maapinnal või mõni toll maapinna all, nii kui see on olnud Gezer'i, Megido ja Jeeriko kohal. Teistes Palestiina osades on pronksi-aja säilmed maetud palju sügavamale maasse hilisemate asutuste rusude alla. Kõike eelnevat arvesse võttes võib teha järelduse: Neid muistseid asulaid ja kõrgustikke pidid olema rünnanud omal ajal Soodoma ja Komorra elanikud. Ehitatud kindlused ja kantsid pidid pakkuma neile kaitset pealetungijate vastu. Need vanad asulad ja kindlused jäid tühjaks, kui tasandiku linnad Sodom, Komorra j. t. hävitati umbes 19 sajandit e. Kr. Peale selle need kohad ei ole olnud enam inimeste elupaikadeks, välja arvatud uuem aeg. Kõik see tõendab, et Surnumere org on jäänud tühjaks elanikkudest varasel pronksi-ajal.

Järgneb küsimus, kas on leida märkisi looduse katastroofist, mis hävitas tasandiku linnad Soodoma ja Komorra?

Dr. Max Blankenhorn teatas mõned aastad varem, et kogu Jebel-Uzdum'i ümbrus järve läänekaldal on õli ja asfaldi mõjul põlenud piirkond. Pisut hiljem prof. Emerson juhtis tähelepanu laialdastele bitumeenist ja väävlist läbiimibunud maapinna kihtidele ja massiivsetele kivi-soolaladestutele. Samasugust maapinna koostist on tõendanud ka U. G. Keyle kaaslased.

Prof. M. G. Keyle ütleb oma seletuses: „Kõikjal, kus on säärase maapinna moodustis, seal kogunevad maasse gaasid. Geoloogid väidavad, et siin, muistses Soodoma orus, on niisugused gaasid süttinud mingil teadmatul põhjusel. Sellest pidi tekkima hiigelplahvatus, esmalt ladestute ülemistes ja pärast alumistes kihtides.

„Kui maa-alused gaasid plahvatasid, siis paisati selle läbi õhku ka soola- ja väävli-ladestud, mis siis süttisid ja tule ning väävlina langesid Soodoma, Komorra ja kogu ümbruskonna peale, täpselt nii kui see on kirjutatud piiblis. Selles soola- ja väävli-tules pidi ka asfalt, mille ladestud on seelses maapinnas, kuumenema ja põlema süttima. Põlev asfalt aga tekitab palju suitsu. Seega on seletatav ka taeva poole tõusev suits „kui ahju suits“ (1. Mos. 19, 28), mis Abraham nägi tõusvat Soodoma kohal.“

Õli ja bitumeen.

Arvestades eelmainitud faktidega, arvab prof. Day, et Soodoma ja Komorra põlemist võisid suurendada õli või bitumeeni tagavarad maa sees.

Dr. Heinrich Beyersdorfer — silmapaistev Saksa keemik ja mäeinsener, on avaldanud samasugust arvamist, sellele juure lisades, et õli süütajaks võis olla välg, mis kutsus esile katastroofi.

Võib-olla me ei saagi täpselt teada, millise

abinõuga Jumala viha algatas põlemise, aga kogu ümbrus on tõenduseks, et katastrof on olnud. Õli, bitumeen, väävel, sool ja väljakaevatud esemed ilmutavad selgesti, et see on sündinud täpselt sellel ajal, mis on teada antud piiblis. Plahvatus, mis võis põhjustada hävituse, on külvanud soola ja väävli kaugele ja laialt üle Surnumere oru, seega hävitades kogu taimestiku. 2500 aastat möödus enne kui maapind muutus jälle viljakandvaks.

Surnumere topograafiline uurimine on näidanud, et selle lõunapoolne osa on väga madal. Eriti madal on Lišani poolsaare ümbrus, mis Surnumere kaheks jagab. Poolsaarel on olnud vana Rooma kindlus, ja vanaaegne tee läbib poolsaare pikuti. Sealsed vanemad elanikud teavad jutustada, et minevikus on võidud seal Surnumere kitsamast kohast läbi käia. See, ja veel teised asjaolud näivad tõendavat, et Surnumere lagendiku lõunapoolne osa on hiljem üle ujutatud Surnumere veest. 2000 aastat e. Kr. oli see kahtlemata kuiv ja tõenäoliselt Soodoma ja Komorra asupaik.

Piibli aruande järele põgenes Lott oma perega esmalt Soari ja sealt edasi mägedele järve idakaldal ja sai Moabi rahva esiisaks. Adar'i templi varemed Moabi mägestikus, Kerak'is leitud saviriistad ja muistse Kir'i varemed tõendavad, et Moabi tsivilisatsioon algas kesk-pronksi-ajal, mis oli pärast Soodoma ja Komorra hävitamist. See aga tõendab piibli aruande täpsust. Kokku võttes võib öelda:

1. Ajal, kui Abraham ja Lott tulid Egiptusest tagasi, oli Surnumere tasandik kõige viljakam koht Kaananis, kus oli kõrgesti arenenud tsivilisatsioon. (1. Mos. 13, 10.)

2. Sellele tsivilisatsioonile tuli järsk lõpp Aabrahami ja Loti päevil. Peale selle ei ole Surnumere lagendik enam olnud asustatud kuni kristliku ajajärguni.

3. Surnumere lõunapoolses osas leidub küllaldaselt tõendusi kord aset leidnud kohutavast tulehävitusest. Tasandiku lõunapoolne osa on üle ujutatud ajaloo vältel toimunud veepinna tõusu tõttu Surnumeres.

4. Moabi varasem tsivilisatsioon põlvneb ligikaudu samast ajast, kui tsivilisatsioon Surnumere piirkonnas hukkus.

Seega on tõendatud piibli aruande olulisest küljest. Kuigi on olemas peensusi, mida ei saa kontrollida, aga täpsus nendes punktides, mis meil on võimalik kontrollida, lubab meid täiesti uskuda kogu piibli aruannet.

Aabraham ja Lott ei ole mitte mütoloogilised kujud, nii kui väitis seda Wallhauseni kool omal ajal. Nad olid tõelised isiksused. Piibli arheoloogia on läbi uurinud nende elu aruande ja on leidnud selle usaldusväärse kuni viimse peensuseni.

Surnute ülestõusmine

1900 aasta eest oli Paulus kui suur ristilipukandja Ateenas kõrge kohtu ees ja tunnistas Ateena juhtivatele meestele elavast Jumalast ja surnute ülestõusmisest. „Aga kui nemad surnute ülestõusmist kuulsid, panid mõned seda naeruks, aga teised ütlesid: Meie tahame sind selle asja pärast teist puhku kuulda.“ (Ap. 17, 32.) Niisiis, ühedel oli ainult pilge võõra õpetuse jaoks, aga teised, kes olid rohkem haritud, tõrjusid tema õpetuse tühja kõnekäänuga. Surnute ülestõusmine? Miks peab ihu üles tõusma? Kas siis hing ei ela edasi, kes pärast surma ei vaja ihu? Kreeklased uskusid üldiselt surematut hinge, sest nende filosoofid, eelkõige Sokrates ja Platon, olid juba sajandite eest toonitanud seda õpetust.

Surematu hinge õpetus maksab ka tänapäev kristlaste hulgas. Ilma surematu hingeta ei osatagi igavest elu ette kujutada. Siiski ei tunne Piibel, see usulise tõe raamat, seda väljendust mitte. Inimene, Jumalast looduna, on tervik: tema keha-, hinge- ja vaimujõud moodustavad terviku — inimese. Kui mingi kehaorgan saab rikutud või selle tegevus jääb seisu, siis lõpeb kogu keha elu, tuleb surm, imepärane organism muutub põrmuks, millest inimene alguses loodi.

Aga Jeesuse Kristuse lunastustöö läbi sai võimalikuks surnute ülestõusmine. Inimene peab elama, igavesti elama. Laatsaruse haual, keda Jeesus oli südamest armastanud, kes aga oli surmas sulgenud oma silmad ja olnud juba mõned päevad hauas, kuulutas Jeesus: „Mina olen ülestõusmine ja elu; kes minu sisse usub, see peab elama, ehk tema küll sureb.“ (Joh. 11, 25.) Kes tõeliselt tuleb Issanda Jeesuse juure, peab uskuma, et tema annab igavese elu ja et tema saab äratama surnud haudadest. Tema on elu ja ülestõusmine. Kes aga usub, et temal endal on elu, et temal on surematu hing, ega oska ülestõusmise õpetusega midagi peale hakata, see peaks endalt küsima, kas ta on õieti tõeline kristlane, sest ta ei usu Kristusesse, kes on elu ja annab elu, kes on ülestõusmine ja kutsub esile ülestõusmise. See või teine kirik võib toonitada õpetust surematust hingest, aga Kristus ja pühakiri ei tunne seda vaadet mitte. Igavene elu saab osaks uuestisünni puhul; ülestõusmine surmast on lunastusplaani krooniv sündmus Jeesuse Kristuse jälletulekul.

Nii peame hakkama mõtlema piiblikult. Õpetus surnute ülestõusmisest on õige vana usu tõde; juba Mooses, Iisraeli suur juht, kuulutas seda selgesti. Mures olles rohkete surmajuhtu-

mite üle Iisraeli leeris, millest ainult kaks meest võis saada töötatud maale (teised surid uskmatuse pärast), palus Mooses Jumalat ja kirjutas oma palvesõnad üles, mis on võetud Taaveti lauldesse ühes teiste Iisraeli rahva palvetega ja lauludega. Selles palves on öeldud: „Sina tead, et inimene jälle põrmuks saab ja ütled: Tulge tagasi, inimese lapsed!“ (Laul 90, 3.) Siin saab selgelt ja arusaadavalt viidatud surnute ülestõusmisele. Kõik Iisraeli pühad uskusid seda tulevast Jumala imetööd ja sulgesid silmad täies usalduses ja teadmises, et tuleb päev, kus nad võivad muudetud ihus minna oma Looja ja Lunastaja ette.

Elatanud vagale prohvetile ja riigimehele ütles Issand: „Aga sina, mine otsa poole, ja sa pead hingama ja üles tõusma oma liisuosaks päevade lõpus.“ (Taan. 12, 13.) Vaade, et surma puhul surematu hing lahkub kehast ja läheb köhe taevasse, oli sellele jumalamehele täiesti võõras. Nagu laps ema kätel, nii tahtis ta Jumalas magama jääda ja puhata kuni eluandja hääl ükskord viimsel päeval teda äratab uuele elule.

Jeesaja, kes oli saanud valguse ülestõusmise kohta, ütleb tänumeeles Jumalale: „Sinu surnud saavad elusse ja tõusevad ihuga üles; ärgake üles ja laulge rõõmsasti, teie, kes põrmus magate, sest sinu kaste on rohtude kaste; aga need, kes kadunud, paned sa sinna maa sisse lange-ma.“ (Jes. 26, 19.) Ka meie peame rõõmustama, et lunastus on Kristuse läbi, kes oma tulemisel viib õndsalt surnud igavesse ausse.

Prohvet Esekieli läbi äratas Issand uuesti Iisraeli rahva lootuse surnute ülestõusmiseks. Jumal andis prohvetile nägemuse ja viis ta surnute paika. „Ja ta ütles mu vastu: Räägi prohveti viisil neistsinaseist luist ja ütle nende vastu: Teie ärakuivanud luud, kuulge Jehoova sõna. Nõnda ütleb Issand Jehoova nende luudele: Vaata, ma saadan teie sisse vaimu, et teie peate elavaks saama. Ja ma annan sooned teie külge ja lasen teie peale liha kasvada ja panen naha teie ümber ja annan teie sisse vaimu, et teie peate elavaks saama, ja peate tundma, et mina Jehoova olen.“ (Esek. 37, 4—6.)

Kui selgesti näidatakse üksikuid samme, mis Kõigevägevam ette võtab surnute ülesäratamisel! Looja elav sõna tungib nagu seemne-iva maapõue, kus asuvad surnud, ja laseb salapärasel viisil tõusta kehadel, kes saavad siis Jumalalt eluvaimu ja muutuvad elavaks.

Uus Testament on täis näitamisi surnute ülestõusmisele. Apostel Paulus pühendas Korin-

tuse kirjas terve peatüki sellele suurele, krooni-vale mõttele lunastusplaanis. Ta ütleb muu seas: „Aga nüüd on Kristus surnust üles äratatud ja on esimeseks saanud nende seast, kes on läinud magama. Sest et ühe inimese läbi surm on, siis on ka ühe inimese (Jeesuse Kristuse) läbi surnute ülestõusmine.“ (1. Kor. 15, 20. 21.)

Kui palju ülestõusmismõtte hingestas mõningaid esimesi kristlasi, nähtub Justinus Märtri sõnadest, kes sündis 100 a. p. Kr. paiku ja oli kaua aega mitmesuguste filosoofiliste õpetuste pooldaja. Kui ta õppis tundma Lunastajat ja piiblitõde, siis ta pööras selja paganlikule mõttetarkusele ja ta kirjutas oma kuulsates kõnelustes juudi Tryfoniga: „Ma ei käi inimeste ega inimlike õpetuste järele, vaid käin Jumala järele ja nende õpetuste järele, mis temast tulevad. Kui te olete saanud tuttavaks nende inimestega, kes küll nimetavad endid kristlasteks, kuid ei näita endist kristlasi, vaid palju enam julgevad teotada Aabrahami, Iisaki ja Jaakobi Jumalat, kes ka salgavad surnute ülestõusmist ja ütlevad, et nende hinged võetakse kohe surma puhul taevasse, siis ärge pidage neid kristlasteks.“ (Toodud L. Reinhardt'i teoses „Kennt die Bibel das Jenseit?“ lhk. 150.)

Ristikoguduse äralangemisel piiblistest tõdedest ja muutumisel ilmalikuks, kasvas seda jõudsamalt paganlik umbrohi surematust hingest üle piibliste usutõdede, nii et viimaks on läinud nii kaugemale, et kristlus ja hingesurematuse üksteisest lahutamatu mõisted. On jälle aeg, et meie peame uskuma Kristuse, prohvetite ja apostlite sõnu ja rajama nende oma lootuse, selle asemel, et käia õpetuse järel, mis ei ole hoopiski piibli alusel.

Surmaga ei ole kõik lõppenud. Lunastatuile, kes on Issandas magama läinud, on auline ärka-

Siia on lõppenud paljude maine teekond...

mine, kui Eluvürst ilmub ja äratav õiged surnud ning toob nad hauast igavesele elule. Seepärast ootavad ka usklikud oma Issanda ja Önnistegija aulist jälletulekut, kes teeb surmale lõpu igaveseks ajaks.

Uue elu lootus

Loomine

„Jumal ütles: Saagu valgus! Ja valgus sai.“ See on lühike ja kindel aruanne loomisest. Kes aga väidab, et maailm on tekkinud iseendast miljonite aastate jooksul, ei mõista Jumala väge. Püha Vaim, kelle läbi on antud pühakiri, oli tegev loomisel. Ta oli lehvimas vee kohal ja lõi korratutes korra. Jumala sõna sai teoks. „Tehkem inimene eneste näo järele“. Siin Isa rääkis Pojale, kelle läbi ta lõi kõik asjad. Jumala vägi loomisel avaldus kolmainsuse läbi — Isa, Poja ja Püha Vaimu läbi.

Pärast patulangemist on Jumal ise see, kes andis esimese töötuse või evangeeliumikuulutuse inimestele. „Ja ma tahan vihavaenu tõsta sinu

(mao) ja naise vahel, ja sinu seemne ja tema seemne vahel; seesama peab su pea rõhuma, ja sina võtad temale kannu rõhuda.“

Aadam sünnitas 130. eluaastas Seti, ja Sett sünnitas 105. eluaastas Eenose. Viimase ajal hakati Issanda nime kuulutama. Mis muud võis olla kuulutus Issanda nimest, kui et räägiti Jumala tahtmisest. Esimesed inimesed ei olnud juudid; piibel ei alga juutidega, vaid esimeste inimestega kuni veeuputuseni. 1723 aastat pärast loomist sündis Eeber, kelle nimest on tuletatud nimi heebrealane. 2023 aastat pärast loomist või 1981 aastat enne Kristust sai Abraham käsu: „Mine oma maalt ja oma sugulaste seltsist ja oma isakojast ära.“ Ka sel ajal ei tea-

tud midagi juutidest, küll aga semiitidest, Semi järeltulijaist. Moosese raamatus on toodud suguvõsade register, mis näitab rahvaste sündi. Tootused esiisadele Aabrahamile, Isaakile ja Jakobile täituvad alles siis, kui me tootuste lastena vaimu poolest oma päranduse vastu võtame. (Kal. 4, 28—31.) Saalomon ütleb: „Kuulge kõik, mis on sellesinase sõna otsus: Karda Jumalat ja pea tema käskusid, sest see on iga inimese kohus. Sest Jumal viib kõik, mis tehtud, kohtu ette, ja kõik, mis salaja, olgu see hea või kuri.“ (Kog. 12, 13. 14.)

Seega Jumal ei pööra mitte üksnes juutide poole, vaid kõikide inimeste poole. Kõik inimesed ilma erandita vajavad lunastust. Evangeeliumi lunastusest ei saa kuulutada loomist tähelepanemata jättes. Ja loomisest on räägitud Vanas Testamendis.

L u n a s t u s

Lunastus oli ja on veelgi Jumala väe läbi. „Ja sõna sai lihaks ja võttis kui ühes majas meie seas elada, ja meie nägime tema au ja Isast ainsündinud Poja au, täis armu ja tõtt.“ (Joh. 1, 14.)

Jumal räägib, ja see läheb täide. Inglise kuulutasid Jeesuse sündi karjastele: „Teile on täna Taaveti linnas sündinud õnnistegija, kes on Issand Kristus“. Kolmkümmend aastat hiljem Jeesuse ristimisel tõendas taevast uuesti tema kutsumist ja hääl taevast ütles: „Seesinane on minu armas Poeg, kellest mul on hea meel.“ (Matt. 3, 17.)

Jeesuse ütlused tõendavad, et ta üksnes ei õpetanud Vana Testamendi kui Jumala sõna, vaid kinnitas ka selle edaspidist maksvust. Tähelepanemissõnas rikkast mehest ja vaesest Laatsarusest ütles Jeesus: „Neil on Mooses ja prohvetid, kuulgu nemad neid... Kui nemad ei kuule Moosest ja prohveteid, ega nemad iialgi võtaks nõu, kui keegi surnuist üles tõuseks.“ (Luuka 16, 29. 31.) Emmause teel noomis ta kahte jüngrit: „Oh teie rumalad ja südamest pikaldased seda kõike uskuma, mis prohvetid on rääkinud! Eks Kristus seda pidanud kannatama ja oma au sisse minema? Ja tema hakkas Moosest peale ja kõigist prohvetitest ja seletas neile ära kõigi kirjade seest seda, mis temast oli kirjutatud.“ (Luuka 24, 25.—27.)

Niikaua kui Kristuse kannatused ja ülestõusmine taevasseminekuga ei olnud mööda, ei võinud ka tulla Püha Vaim. Enne tuli ülestõusmine, siis taevaminek, nagu see oli ette kujutatud ohvriseaduste läbi. Sõna ja Vaim on veel tänapäev Jumala käsilased, et pakkuda lunastust inimsoole.

U e e s t i s ü n d i m i n e

Uuestisündimine esineb samal alusel. Kui Nikodemus tuli Jeesuse juures, siis ütles Jeesus

temale: „Tõesti, tõesti, ma ütlen sulle, kui keegi ei sünni veest ja Vaimust, siis ei või tema mitte Jumala riiki saada.“ (Joh. 3, 5.) Siin tuleb Sõna ja Vaimu juure veel vesi, mis tähendab ristimist, vanainimese mahamatmist ja uueinimese ülestõusmist. (Rooma 6). „Kes usub ja keda ristitakse, see peab õndsaks saama.“ (Mark. 16, 16.) Kes ei võta vastu lihakssaanud Sõna, Jumala Poega, sel ei ole elu, sel ei ole ka läbielu. Uuestisünd toob valu ja raskusi, mis peavad saama läbi tehtud. Liha ristilöömine ei saa olla ilma tundeta. Sõna ei tule meie juure tühjalt tagasi. Seda pakutakse meile, ja meil on võim seda ära lükata või vastu võtta. Kui me selle ära lükkame, siis meie südamed muutuvad kõvaks ja me jääme pimedusse; kui me aga võtame selle õrnasse ja heasse südamesse, siis kannab see elava usu ja vaimu vilja, mis on: „armastus, rõõm, dahu, pikkmeel, heldus, headus, truudus, tasanud, kasinus“. Uuestisündinu tunnusmärk on elamine Jumalaga. Evangeeliumi vägi avaldub selles, et elatakse uut elu.

Ainult uuestisündinud inimesed kannavad endas igavese elu lootust; nad on ülestõusmise lapsed. Nende lootus põhjeneb Jumala tootusele uue taeva ja uue maa kohta.

U u s t a e v a s j a u u s m a a .

Ilmutusraamatus on öeldud: „Ja kes aujärje peal istus, see ütles: Vaata, ma teen kõik uueks. Ja ta ütles mulle: Kirjuta, sest et needsinased sõnad on tõsised ja ustavad.“ (Ilm. 21, 5.) Uus taevast ja uus maa on Jumala laste pärandus, nagu Jeesus ütles oma mäejutluses: „Õndsad on tasased, sest nemad peavad maa pärima.“ Selle päranduse võib meile anda meie vahemees Kristus. Tema on see, kes oma elu andis meie pattude eest, kes kaotas surma väe ja tõi evangeeliumi läbi uue elu ja hukkaminemata oleku. Mingi partei ega usund, mis inimesed on moodustanud, ei too täielist lunastust ega rahu.

Nii vana kui uue seaduse ajal on Jumala töö ja tegu olnud tunnistajatel näha. Need tunnistajad olid inglid taevast ja usklikud inimesed maa peal. Sellest me tunneme, et me Jumala lapsi armastame, kui me Jumalat armastame ja tema käskusid peame. „Sest see on armastus Jumala vastu, et me tema käskusid peame, ja tema käsud ei ole mitte rasked... Kes muu on, kes maailma ära võidab, kui aga see, kes usub, et Jeesus on Jumala Poeg.“ (1. Joh. 5, 3. 5.)

Maailma vili saab küpseks. Milleks oleme siis valmis? Kas umbrohuks, mis ära põletatakse, või kõlbavaks viljaks, mida võib koguda taevasesse aita? Katsugem endid läbi ja palugem: „Oh Jumal! Kiusa mind läbi ja võta tunda mu südant, katsu mind läbi ja võta tunda mu mõtteid, ja vaata, kas vale tee on minu sees, ja juhta mind igavese tee peale.“

Haigusekartusest

Enesetähelepanemine toob kasu haiguse puhul.

Haiguse all mõistame seda, et keha on astunud võitlusse kahjulike teguritega ja püüab tagasi võita harilikku seisukorda. Palavik, põletik ja eritus on niisugused keha kaitsetegevused, mis kergesti tõmbavad endale haige tähelepanu. Enamasti muututakse tähelepanelikuks juba enne kui palavik on puhkenud, enne kui põletik on tekkinud, või eritus on kujunenud selge piirini. See tähelepanek on väga tähtis ja kasulik, sest õigel ajal ette võetud ravimine hoiab ära suurema kriisi. Rutatakse palavikule ette sellega, et aetakse end higistama, jõutakse põletikule ette sellga, et soojendatakse haiget kehaosa. Tulakse kehale appi ja aidatakse eritada ning kõrvaldada kahjulikud ollused. Soojad tekid, soojad mähised, soojaveevannid, auruvannid, pesemine, klistiir, värske õhk ja ärritusvaba toit avavad eritusele uksed ja väravad. Looduse poolt antud vahendite abil keha võib võita tagasi loomuliku seisukorra. Haiguse puhul ennast tähelepannes on võimalik asuda kaitseisukorda ja keha ette valmistada tuleva võitluse vastu ning seega muuta võitlus kergemaks, et keha suudaks tulla võitjaks. Tervishoidlikul selgitustööl ongi see eesmärk, et inimesed oleksid valvel haiguse vastu.

Enesetähelepanemine on kahjulik vea puhul.

Viga ei ole enam kehaline võitlus nagu haigus, vaid see on püsiv ebaharilik seisukord. Haigus on läbi elatud, kehal ei ole olnud võimalik saavutada täiesti normaalset seisukorda. Pimesoolepõletik või sapipõiemädanik on küll võidetud, palavikulised ja põletikulised nähtused on kadunud, kuid on alles jäänud väärkasvud ja armid, mis mõnedel juhtumitel pikkamööda kaovad, aga teistel juhtumitel püsivad eluaja ega lase end kuidagi kõrvaldada. Samuti söömisega liialdades tekib kõhu laienemine. Mõistlik toitumine aitab palju parandada, kuid mitte alati täiesti. Kõhu ettelangus jääb ja teeb vaeva. Säärased vead, kuna nad on püsivad, tõmbavad tähelepanu jõuliselt enda peale. Tihti tuleb ette nagu oleks patsient kurjast vaevatud. Ta mõtleb ja unistab alati oma veast ning katsetab sanded raviviisid, kuid muutub üha õnnetumaks kui näeb, et miski ei aita, ja see meeolelu muidugi halvendab olukorda ja annab tõuke suure-

male enesevaatlemisele. (Mõnel juhul ei ole täielik paranemine enam võimalik, sest kehaolustik ei võimalda seda.) Aga viga omada ei tähenda veel seda, et tuleb ilmtingimata kannatada. On küllalt inimesi, kellel on laienenud kõht, või väärkasvud kehas, kellel aga ei ole mingit kannatust ja kes on täiesti tööjõulised. Nad on saanud terveks ja tööjõuliseks seetõttu, et nad on oma tähelepanu ära pöörnud oma vealt. Varem nad kannatasid, aga nüüd on nad täiesti ükskõiksed oma halbade tunnete suhtes. Sellel ükskõiksusel on parandav mõju. Tähelepanu saab ära pöördud enda pealt ja suunatud oma töö ja ülesannete peale. Seega üheltpoolt kaob halb tunne ja teispoolt hakkab edenema töö ja tegevus. Häired kehas kaovad, teadvus ei märgi enam takistusi, kehajõud saavad vabaks töö ja kosutava puhkuse jaoks. Niisiis, enesetähelepanemine on kasulik haigetele, kuid kahjulik on see vigastele. Eneselt tähelepanu ärapöörmine üksnes võib tähendada uue elu pöördepunkti.

Enesetähelepanemine tekitab haigusnähtusi.

Enesetähelepanemine tekitab kehalisi häireid, haigusnähtusi, millel puuduvad tõelised haiguse põhjused. Nii esineb südameklõppimine ja kalduvus kõhulahtisusele või kõhukinnisusele ilma et organismis oleks muutus või viga. Esinevad ka kurvameelsus, kartus, rahutus, nõrkus ja paljud muud häired. Pange tähele hirmuhaiget, ja teil ei ole raske mõista kuidas see inimene on enesevaatlemisest vaevatud. Nii on väga mitmesuguste kehahäirete põhjuseks enesesilmapidamine, enesevaatlemine. Sellest silmapilgust, kui muututakse ükskõikseteks oma tundmuste vastu, võidakse märgata edu paranemise poole. Mõjuvaim ravi seisab selles, et tuleb olla ükskõikne oma vea suhtes.

Toome näiteid sellest, mida tekitab enesetähelepanemine. Kui meil tuleb minna üle tänava ja me teame, et meid vahitakse, ja kui me hakkame end silmas pidama ja ennast kuidagi hoidma, siis me märkame, et oleme häiritud ja takistatud ning me taarume ja komistame. Me muutume näost punaseks siis, kui me kardame, et me võime näost punaseks minna ja püüame kuidagi hoida punastamast. Meie hääl muutub karedaks just siis, kui me ennast silmas pidades tahame ja püüame rääkida maheda häälega.

Enesevaatlemine takistab iga elundit, mis on looduse poolt määratud tegutsema ilma teadvuse vahele segamata. Ükski terve inimene ei ole nii terve, et ta ei tunne kunagi oma kehas halba tunnet, kuid ta on terve ainult seetõttu, et ta ei pane tundeid tähele, ei arvesta tunnetega. Kui me aga teostame kartlikult enesekontrolli, siis

iga ebatunne suureneb, tekib pinevus ja keha-tegevuse takistus.

Niisiis on väga tähtis, et me oma tähelepanu oma minalt ära pöörame ja kartuse haiguse kohta välja lülitame; see on peamine nõue tervise paranemiseks ja veast ülesaamiseks.

Dr. A. Brauchle ainetel.

Tervis on üha uuesti loodav

Kui me jätame kõrvale pärivused, mis rõhuvad lapsepõlve parandamatute haigustega, mis põlvnevad perekonna kohutavalt ebaõiglasest solidaarsusest, mis süütuile maksab kätte vanemate joomiskire, ihsuse ja muud pahed, võib ütelda, et suurem osa inimesi, kes kannatavad, on seda ära teeninud. Suurem osa saab sündimisel kaasa tervisealuse, mida oma tahtmise järele võib parandada või rikkuda. Nagu kõik, mis on väärt vaeva, on tervis suurelt jaolt vabatahtliku loomingu tagajärg, mitte vahetu, vaid kestva loomingu oma. Siin, nagu meie hingegi moodustamisel, me tabame mõtmatult väikeste arvude ikka mitte tähelepanud tähtsust.

Päeval igal hetkel me töötame kas oma tervise poolt või vastu. Kuipaljud võiksid ütelda: „Ilma iseendata mu käsi käiks toredasti!“

Toiming toimingu järele me süvendame oma pelgurliku alistumise harjumust naudinguaahnuse ja pahede ees. Füüsiline laiskus muutub türaniliseks: see sunnib meid elama üksiklase elu, kasvatab meie raskepärasust ja rasvumist. Nõrgatahtelistes kasvab vähehaaval tarve ärritusainete ja hullustavate ergutisvahendite järele. Liiga tugev toit, liialine magamine ja jõudeolek teevad meid raskepäraseks ja tekitavad kalduvust tubaka, alkoholi ja tooreste lõbude järele.

Siis nii öelda minut-minutilt, tund-tunnilt teeb aeg oma vaikset ja salalikku tööd: ta kogub närvisüsteemi ja organismi vigu, mis teevad küpsusest east ja vanadusest põrgu.

Kui kuri on tehtud ja korratud on muutunud teiseks loomuseks, kergeusklikud kutsuvad appi arste või petiste arstimeid. Nad usuvad, et mõne imetembuga võib mõne päevaga takistada kogunenud põhjustel avaldada oma mõju, mis on muutunud koormavaks. Mõningate kunstide abil peaksid kaduma miljonite minutite kestel kuhjunud väikesed vead, mida oleks parem olnud panna töötama meie kasuks! Armutu saatus keha kui ka hinge alal on tagajärg tahtele, kes heide järele on vangistanud enda halbade harjumuste sisse.

Kuna tervis on rõõmu ning tunnete ja mõistuse jõu looja ja kuna teiselt poolt tervis sõltub väga laial määral meie tahtest, osakem siis ette näha ja toimida nii, et Mulla-Hannus ei tuleks

meid viima kümme või viisteist aastat enne meie tundi, vaid nii, et keha, selle asemel, et jõuetult lohistuda ja olla nukruse, julgusepuuduse ja nurjumiste põhjuseks, oleks nagu hästi häälestatud ja kokkukõlaline mänguriist. Toimigem nii, et meie sisemusest saabuksid teadvusse ainult kerguse, vabaduse ja tugevuse aistingud. Me võime palju teha selleks, et aeg ei tööta meie vastu ja ei hävita vähehaaval meie vaimujõude meie tervise pikalisse korratusse saatmisega. Hoolitsegem oma toidu eest, samuti sissehingatava õhu eest. Hoidugem laiskusest ja liigväsitamisest. Ärgem otsigem arstimeid apteegist. Olgu meie arstid värsked õhk, päike, virgutav töö, puhkus, värskendav uni, ilma milleta kindlasti aetakse hukka oma elu.

Me õpime, milline tähtis väärtus on tervisele õigetel mõtetel, ausatel tunnetel, jõu viljakal tarvitamisel.

Terve vaim teab, et tervist õonestavad harjumused algavad salaja ja et nad võtavad ruttu jõudu juure. Iga halb harjumus, olgu kehaline laiskus, alkoholism, meelus, mis saab kannakinnitada meie teadvusse, klammerdub sinna ja kindlustab ennast, kutsub varujõuna välja sama laadi mõtted, mälestused ja kalduvused.

Järelikult, tahte terve kasvatuse abil me võime kindlustada oma tervist nõrgenduste vastu, mida toovad kaasa loidus ja pahed.

On tõsi teises mõttes, et terve keha sõltub tervest vaimust. Keha ja teadvuse ühendus on nii lähedane, et kui mingi asi masinas logiseb, me tunneme tõkestust, ebamugavust või valu. Kui me juhime oma tähelepanu sellele tõkestusele või valule, siis see tugevneb. On tarvilik mitte pöörata tähelepanu ebamugavustele ja pisihaigustele. Kujutlegem, et me oleme terved.

Kõvendagem siis enestes seda usaldustunnet ja ütlegem julgesti, et me oleme „murdumatud“.

J. Bayot.

„Meie Aeg“ ilmub kord kuus. Toimetuse ja talituse Tallinnas, Merepuiestee 14-a. Vastutav toimetaja: M. Bärengrub. Abitoimetaja: H. Pilt. S. P. A. Eesti Liidu väljaanne. Tellimine kõigist postiasutustest. Tellimishind aastaks 2 krooni, poolaastaks 1 kr. 10 s., üksiknumber 20 senti.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trükikoda, Pikk tänn. 2.
Ilmunud 18. novembril 1938.